

ચોજનાર-અક્ષનિષ્ઠ ના.

પંડિતજી મહારાજ.

વૈશ્યોના હિતાર્થે પ્રકટ કરનાર

સોની મણિલાલ ગોપાળદાસ.

ભરૂચ-વેળલપોર.

પ્રતિ ૧૦૦૦

અમદાવાદ-ખમાસાના ચકલે નિર્મળ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
લલ્લુભાઈ ઈશ્વરદાસ ત્રિવેદીએ છાપ્યું.

શાકે ૧૮૨૬. સંવત્ ૧૯૫૬ સને

ગુજરાત, વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૪૧ વર્ષિક

પુસ્તકનું નામ બૈશ્યાધિષ્ઠિ પ્રતિહા

વિષય ૮૨૨ : ૪૩૪

॥ श्री वैश्याह्निक प्रकाश ॥

योगनार-अहनिष्ठ नैष्ठिक अहयारी
पंडितशुभ महराज.

वैश्योना हितार्थे प्रकट करनार

सोनी मणिलाल गोपाणदास.

लखनऊ—वेणलपार.

प्रति १०००

ममदावाद-अभासाना यकले निर्भण प्रिन्टिंग प्रेसभां
लखनऊ धर्मरदारा त्रिवेदीओ छाप्पु.

शके १८२६. संवत् १८६१. सने १८०५.

૫૨૨:૪૨૪

૧૨૨૨ વિજ્ઞાપના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

શુભજનો ! આપણા ધર્મપુસ્તકોમાં સમઘે મહાત્મા
પુરુષોએ તેમજ શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં સાક્ષાત્ કૃષ્ણ પં-
ચમાત્માએ સ્વમુખે કહ્યું છે કે મનુષ્યનું અંતાકરણ કમ
વગર શુદ્ધ થતું નથી. અને હરેક મનુષ્ય કોઈપણ જાતનું
કર્મ કર્યા વગર રહી શકતો નથી, પરંતુ સત્કર્મથી પો-
તાના આત્માની ઉન્નતી કરી કૃતાર્થ થવું એ સર્વોત્તમ અ-
ને મનુષ્ય જન્મનું સાક્ષ્ય છે.

હાલ કેટલાક સદ્ગૃહસ્થોની એવી બાબતની અભિ-
લાષા હોવાથી આ 'આદિક' કે જે એક પ્રદનિષ્ઠ પં-
ડિતજી મહારાજ ચૌડાંક વર્ષ ઉપર ભરૂચ-વેળલપોરમાં
પધારેલા, તેમણે વૈશ્યોના ઉપર કૃપા કરી સ્વહસ્તે તૈયાર
કરેલું, તે છપાવી બહાર પાડવાનું યોગ્ય લાગવાથી આ
પ્રવૃત્તિ કરેલી છે, તેા સંસ્કારી સજ્જનો એનો સદ્ઉપ-
યોગ કરી તે પવિત્ર સત્પુરૂષના શ્રમને સદ્ગણ કરી મને
આભારી કરશેા.

ભરૂચ—વેળલપોર.

લી. સેવક.

૧૯૦૫ મકરસંક્રાંતિ.

મકુટ કરનાર.

શ્રીગણેશાય નમઃ ॥ શ્રી ગોપીજન વલ્લભાય નમઃ ॥

॥ અથ વૈશ્યાહ્નિક પ્રારંભઃ ॥

સ્વસ્થ માણસે ધર્મ અને આયુષ્યની વૃદ્ધિ તથા
રક્ષણ માટે પાછલી છ ઘડી, આર ઘડી અથવા બે ઘડી
રાત્રિ રહે ત્યારે નિદ્રાનો ત્યાગ કરી ઇષ્ટ દેવતાનું નીચે
પ્રમાણે સ્મરણ કરવું:—

ત્રૈલોક્ય ચૈતન્ય મયાદિ દેવ, શ્રી નાથ વિષ્ણો ભવદાજ્ઞયૈવ ॥
પ્રાતઃ સમુત્થાય તવ પ્રિયાર્થ, સંસાર યાત્રા મનુ વર્ત્તયિષ્યે ।૧।

સીતારામ ॥ રાધાકૃષ્ણ ॥ ગૌરીશંકર ॥ લક્ષ્મીનારા-
યણ ॥ સચ્ચિદાનન્દ ॥

હત્યાદિ નામ સ્મરણ કરીને શ્રાદ્ધણ, આય, પ્રદોષ
અગ્નિ, સુવર્ણ, ઘી, સૂર્ય મણ્ડલ, પાણી, કિંવા રાજ્ય હ-
ત્યાદિ માંગલિક પદાર્થોનું અવલોકન કરવું. બધી નીચેના
મંત્રથી પૃથ્વિની ક્ષમા માગવી.

સમુદ્ર વસને દેવિ પર્વત સ્તન મળડલે ॥

વિષ્ણુ પત્નિ નમસ્તુભ્યં પાદ સ્પર્શ ક્ષમસ્વ મે ॥ ૧ ॥

પછી ઉઠીને ત્રણ કોગળા કરી, ચક્ષુ તથા શ્રોત્રને પાણીનો સ્પર્શ કરવો, પછી મલમૂત્રનો ત્યાગ કરવા જવું. તે વખત કંઠીને વા જનોઇને દક્ષિણ કાનમાં ઘાલી માથે વસ્ત્ર વીંટાળવું. તથા પ્રાતઃકાલ, સાયંકાલ અને દિવસે ઉત્તરાભિમુખે મલમૂત્રનો ત્યાગ કરવો, અને રાત્રે દક્ષિણાભિમુખે મલમૂત્રનો ત્યાગ કરવો. મલ ત્યાગ કર્યા પછી લિંગમાં એકવાર, ગુદાઉપર ત્રણવાર મૃત્તિકા લગાડીને ધોવી. પછી ડાબા હાથમાં દશવાર, જાંને હાથમાં સાતવાર, અને જાંને પગમાં એક એકવાર એ પ્રમાણે મૃત્તિકા લગાડીને ધોવા. પછી આઠ કોગળા કરવા. રાત્રિએ એથી અર્ધું શૌચ જાણવું, ને રોગીએ રાત્રીથી અર્ધું શૌચ કરવું, ને સ્ત્રી, શુદ્ધ ને બાળકે રોગિથી અર્ધું શૌચ કરવું.

અથ દન્તધાવન વિધિ.

આકડો, લીંબડો, મહુડો, વડ, કરંજ, પીંપર, ખેરડી, ખેર, આંબલી, બિલી, ઉંમર, આંખો, કદંબ, ચંપક, અઘેડો, દાડમ, પીલુડી, આસેત્રો, ઇન્દ્રજવ, તગર, રાયણુ, નારંગી, ખપોરીયો, વગેરે વૃક્ષોનું દાતણ આશરે ૧૦ આંગળ લાંબુ લઈને ઉત્તરાભિમુખે બેસીને કરવું. તે વખત નીચેનો મંત્ર જાણવો.

આયુર્વલં યશો વર્ચઃ પ્રજાઃ પશૂન્ વસૂનિ ચ ॥

વિષ્ણુ પ્રજ્ઞાં ચ મૈર્ધાં ચ ત્વંનો ધૌહિ વનસ્પતે ॥ ૧ ॥

હાતાણુ કર્યા પછા બાર કોગળા કરીને નીચેના મં-
ત્ર ભણી જવો.

મહાલાદ નારદ પરાશર પુણ્ડરીક ।

વ્યાસાંબરીષ શુક શૌનક મીષ્મ દાલ્ભ્યાન્ ॥

રુક્માંગદા જુન વસિષ્ઠ વિમીષણાદીન્ ।

પુણ્યાનિમાન્ પરમ ભાગવતા ન્તસ્મરામિ ॥ ૧ ॥

અથ સ્નાન વિધિ

પ્રથમ નીચેના મંત્રોથી બે આચમન કરી શિ-
ખા બાંધવી.

॥ અચ્યુતાય નમઃ ॥૧॥ અનન્તાય નમઃ ॥૨॥ ગોવિન્દાય

વિબ્રહે ગોપી વલ્લભાય ધીમહિ તન્નઃ કૃષ્ણઃ પ્રચોદયાત્ ॥

એ ગાયત્રી મંત્રથી શિખા બાંધી હાથમાં પાણી
લઈ નીચે પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો.

અત્રાઘ મહા માંગલ્ય ફલ પ્રદ અમુક માસે અમુક
પક્ષે અમુક તિથી અમુક વાસરે અમુક નક્ષત્રે અમુક રાશિ
સ્થિતે ચન્દ્રે અમુક રાશિ સ્થિતે સૂર્યે અમુક રાશિ સ્થિતે

દેવ ગુરૌ એવં ગ્રહ ગણ વિશિષ્ટાયાં શુભ પુણ્ય તિથૌ મમા-
ત્મનઃ પુરાણોક્ત ફલ પ્રાપ્ત્યર્થં અમુક તીર્થે પ્રાતઃ સ્નાન મહં
કરિષ્યે ॥

એ રીતે ભણીને સંકલ્પનું પાણી છોડી નીચેના
મંત્રોથી કેડે, ઢગરાએ, ઊરુએ, બાંગોએ, પગે, તથા હા-
થોએ મૃત્તિકા લેપન કરવી.

અશ્વ ક્રાન્તે રથ ક્રાન્તે વિષ્ણુ ક્રાન્તે વસુન્ધરે ॥

ઉધૃતાસિ વરાહેણ કૃષ્ણેન શત બાહુના ॥ ૧ ॥

મૃત્તિકે હર મે પાપં યન્મયા પૂર્વ સશ્ચિતમ્ ॥

ત્વયા હૃતેન પાપૈન સર્વ પાપૈઃ પ્રમુચ્યતે ॥ ૨ ॥

પછી જલને પ્રક્ષિણ્ણા ક્રમથી અભિમંત્રણ નીચેના
મંત્રથી કરવું.

પાપોઽહં પાપ કર્માહં પાપાત્મા પાપ સંભવઃ ॥

ત્રાહિમાં પુણ્ડરીકાક્ષઃ સર્વ પાપ હરો હરિઃ ॥ ૧ ॥

પછી પૂર્વાભિમુખે અથવા પ્રવાહાભિમુખે નીચેના
મંત્ર ભણતાં સ્નાન કરવું.

પુષ્કરાદ્યાનિ તીર્થાનિ ગંગાદ્યાઃ સરિત સ્તથા ॥

આગચ્છન્તુ પવિત્રાણિ સ્નાન કાલે સદા મમ ॥ ૧ ॥

સ્નાન કર્યા પછી નીચેના મંત્રોથી જે આચમન કરવાં.

અચ્યુતાય નમઃ ॥ ૧ ॥ અનન્તાય નમઃ ॥ ૨

પછી ગાયત્રી મંત્રથી શિષ્ટા બાંધી ડાબા હાથમાં પાણી લઈને જમણા હાથની મધ્યમા તથા અનામિકાથી અથવા જમણા હાથમાં દર્ભ લઈને અથવા જમણા હાથની અનામિકામાં સુવણ, રૂપૂ, તથા તાંબાની પવિત્રીથી (પવિત્રી પિતા ન હોય તેણેજ પેહેરવી.) હૃદયે તથા માથે નીચેના મંત્રથી માર્જન કરવું.

સર્વ તીર્થાત્મિકા હ્યાપઃ પાવન્યઃ પાપ નાશકાઃ ॥

અર્ચિત્તમાર્જનં કુર્વે ત્રિરાટ્ટયા પુનઃ પુનઃ ॥ ૩ ॥

પછી નીચેના મંત્રથી જલમાં પ્રાણાયામ (અધમર્ષણ) કરવું.

કૃષ્ણ વર્ણ પદ દ્વન્દ્વ મંગુષ્ઠ પરિમાણકમ્ ॥

સ્વજ્ઞ ચર્મ ધરં પાપં વામ કુક્ષૌ વિચિન્તયેત્ ॥ ૩ ॥

એ અધમર્ષણ કરીને બે આચમન પૂર્વવત્ કરવાં. પછી સૂકું વસ્ત્ર પેહેરવું તથા બીજું ઉત્તરીય વસ્ત્ર ઓઢવું.

ઇતિ સ્નાન વિધિ.

અથ સંધ્યા પ્રયોગ.

પ્રથમ નીચે પ્રમાણે તિલક ધારણ કરવું.

કેશવાય નમઃ ॥ લક્ષ્મી ॥ નારાયણાય નમઃ ॥ ૭૬૨ ॥ મા-
 ધવાય નમઃ ॥ ૭૬૩ ॥ ગોવિન્દાય નમઃ ॥ ૭૬૪ ॥ વિષ્ણવે નમઃ ॥
 દક્ષિણ કુક્ષૌ ॥ મધુ સૂદનાય નમઃ ॥ દક્ષિણ બાહૌ ॥ ત્રિવિક્રમાય
 નમઃ ॥ ૭૬૫ ॥ દક્ષિણ પાર્શ્વે ॥ વામનાય નમઃ ॥ વામ કુક્ષૌ ॥ શ્રી
 ધરાય નમઃ ॥ વામ બાહૌ ॥ હૃષીકેશાય નમઃ ॥ ૭૬૬ ॥ વામ પાર્શ્વે
 પદ્મનાભાય નમઃ ॥ ૫૭૭ ॥ દામોદરાય નમઃ ॥ ૭૬૮ ॥ વા-
 સુદેવાય નમઃ ॥ સર્વે ભસ્તકે ॥

પછી નીચે લખેલો ગાયત્રી મંત્ર બોલી શિખા
 બાંધવી.

ગોવિન્દાય વિબ્રહે ગોપી વલ્લભાય ધીમહિ તન્નઃ કૃષ્ણઃ
 પ્રચોદયાત્ ॥

પછી નીચે લખેલાં ત્રણ નામથો ત્રણ આચમન ક-
 રવાં. તે એવી રીતે કે અંગુઠો તથા કનિષ્ઠિકા છોડીને ત્ર-
 ણ આંગળાં એકઠાં રહે અર્થાત્ ગોકર્ણવત્ હાથ રહે, તે-
 માં માષમગ્ન પાણી લેવું ને હથેલીના મધ્યમાંથી સડકો
 ન બોલે એવી રીતે આચમન કરવાં, ને બાકીનાં નામ
 બોલી જવાં.

કેશવાય નમઃ ॥ ૧ ॥ નારાયણાય નમઃ ॥ ૨ ॥ મા-
 ધવાય નમઃ ॥ ૩ ॥

પછી હાથ ઘોઘ નાંખવો.

विष्णवे नमः॥मधु सूदनाय नमः॥ त्रिविक्रमाय नमः ॥
 वामनाय नमः ॥ श्रीधराय नमः ॥ हृषीकेशाय नमः ॥
 पद्मनाभाय नमः ॥ दामोदराय नमः ॥ संकर्षणाय नमः ॥
 वासुदेवाय नमः॥ प्रद्युम्नाय नमः॥ अनिरुद्धाय नमः॥ पुरु-
 षोत्तमाय नमः॥ अधोक्षजाय नमः॥नारसिंहाय नमः॥अच्यु-
 ताय नमः ॥ जनार्दनाय नमः ॥ उपेन्द्राय नमः ॥ हरये
 नमः ॥ श्री कृष्णाय नमः ॥

नीचेने। मंत्र जे।की पूर्ववत् मार्लन करवुं.

अपवित्रः पवित्रोवा सर्वा वस्थां गतोऽपिवा ॥ यःस्मरे
 त्पुण्डरीकाक्षं स बाह्या भ्यन्तरः शुचिः ॥ १ ॥ पुण्डरीका-
 क्षाय नमः ॥

पछी हाथमां पाणी लधने नीचे प्रमाणे संकल्प करवो.

अत्राद्य महा मांगल्य फल प्रद अमुक मासे अमुक प-
 क्षे अमुक तिथौ अमुक वासरे अमुक नक्षत्रे अमुक राशि
 स्थिते चन्द्रे अमुक राशि स्थिते सूर्ये अमुक राशि स्थिते
 देव गुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथा यथा राशि स्थान स्थितेषु सत्सु
 एवं ग्रह गण विशेषण विशिष्टायां शुभ पुण्य तिथौ मम स-
 कल दुरित निवृत्त्यर्थं प्रातः सन्ध्यो पासन महं करिष्ये ॥

એવી રીતે બોલીને પાણી છોડી દેવું. પછી આસ-
ન પ્રોક્ષણ કરીને તેને અંગુઠાથી નીચેનો મંત્ર લાણી સ્પ-
ર્શ કરવો.

ભૂત પ્રેત પિશાચાદિ વિઘ્ન કર્તૃ નિવારણં ॥

ભવત્તિવતિ સમુચ્ચાર્ય આસનં પરિકલ્પયેત્ ॥ ૧ ॥

પછી પૂર્વવત્ નીચેનો મંત્ર ત્રણ વખત લાણી મા-
ર્જન કરવું.

સર્વ તીર્થાત્મિકા હ્રાપઃ પાવન્યઃ પાપ નાશકાઃ ॥

અભિ સંમાર્જનં કુર્વે ત્રિરાટ્ટયા પુનઃ પુનઃ ॥ ૩ ॥

હવે નીચે લખેલા મંત્રોથી કર ન્યાસ કરવા.

ગોવિન્દાય અંગુષ્ઠાભ્યાં નમઃ ॥ મહીધરાય તર્જનીભ્યાં

નમઃ ॥ ઋષીકેશાય મધ્યમાભ્યાં નમઃ ॥ ત્રિવિક્રમાય અનામિ-

કાભ્યાં નમઃ ॥ વાસુદેવાય કનિષ્ઠિકાભ્યાં નમઃ ॥ માધવાય

કરતલ કર પૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ ॥

એવીજ રીતે હૃદયાદિ ન્યાસ કરવા.

ગોવિન્દાય હૃદયાય નમઃ ॥ વિશ્વે શિરસે નમઃ ॥

ગોપી વલ્લભાય શિખાયૈ વષટ્ ॥ ધીમહિ કવચાય હું ॥ ત-

ન્નઃ કૃષ્ણઃ નેત્ર ત્રયાય વૌષટ્ ॥ પ્રચોદયાત્ અસ્ત્રાય ફટ્ ॥

પછી હૃદયમાં ગાયત્રીનું ધ્યાન નીચેનો મંત્ર બો-

લી કરવું.

પ્રાતઃ સન્ધ્યાં કુમારીં રક્તાં રક્ત વસ્ત્રાં હંસ વાહનાં બ્ર-
હ્મ રૂપાર્ક દૈવત્ત્યાં ગાયત્રીં ધ્યાયેત્ ॥

અથ પ્રાણાયામ.

અનામિકા તથા કનિષ્ઠિકાથી ડાબી નાસિકાને દબાવી
જમણી નાસિકાથી શ્વાસ ચઢાવવો, તે વખત નીચે લ-
ખેલા ત્રણ ગાયત્રી મંત્ર લખવા. ને તર્જની તથા મ-
ધ્યમા નાકના ઉપર રાખવી. પછી ખેડ નાસાપુટ દબાવવાં.
ત્યારે પણ ત્રણ ગાયત્રી લખવી. પછી અનામિકા તથા
કનિષ્ઠિકાને છોડી ડાબી નાસિકાને શ્વાસ છોડવો, તથા
જમણી નાસાપુટને અંગુઠાથી દબાવવી. છોડતી વખત
પણ ત્રણ ગાયત્રીમંત્ર લખવા. એવી રીતે ત્રણ પ્રાણાયામ
કરવા. વાયુ પૂરવાને પૂરક, વાયુ રોકવાને કુંભક, ને છો-
ડવાને રેચક કહેછે.

ગોવિન્દાય વિબ્રહે ગોપી વલ્લભાય ધીમહિ તન્નઃ કૃષ્ણઃ
પ્રચોદયાત્ ॥

પછી પૂર્વવત્ નીચે લખેલા મંત્રથી મંત્રાચમન કરવું.

કાલવેદિ જ્યોતિ રૂપે કામ ક્રોધાદિ નાશકે ॥

જુહોમિ રાત્રિજં પાપં સૂર્ય તેજસિ નિશ્ચિતમ્ ॥ ૧ ॥

અચ્યુતાય નમઃ ॥ ૨ ॥ અનન્તાય નમઃ ॥ ૩ ॥

એવાં ત્રણ આચમન કરીને ફેર નીચેના મંત્રોથી
પૂર્વવત્ માર્જન કરવું.

સર્વ તીર્થાત્મિકા હ્યાપઃ પાવન્યઃ પાપ નાશકાઃ ॥

અભિ સંમાર્જન કુર્વે ત્રિરાટ્ટ્યા પુનઃ પુનઃ ॥ ૩ ॥

ભૂમ્યાદિ સર્વ લોકસ્ય દ્રષ્ટા સાક્ષા દિવાકરઃ ॥

અભિ સંમાર્જન કુર્વે તદુદ્ધૂતાભિરાત્મનઃ ॥ ૪ ॥

પછી જમણે હાથ ગોઠણવત્ રાખી તેમાં પાણી
લઇને જમણી નાસિકાને અડાડી રાખવું. તે વખત નીચે-
નો મંત્ર લાલુતા જવું ને પાપપુરૂષનું વામકુખમાં ચિ-
ન્તન કરવું.

કૃષ્ણ વર્ણ પદ દ્વન્દ્વ મહ્નુષ્ટ પરિ માણકં ॥

સ્વદ્ગ ચર્મ ધરં પાપં વામ કુક્ષૌ વિચિન્તયેત્ ॥ ૧ ॥

પછી તે પાણીમાં શ્વાસ છોડીને વામભાગે હું ફટ્
એમ બોલીને બેચા વિના નાંખી દેવું. પછી એક આચ-
મન કરીને અર્ધ આપવા. તે એવી રીતે કે બેઉ હાથની
અંજલીમાં પાણી, ગંધ તથા પુષ્પ લેવું, પણ અંગુઠાનો
તથા તળેનોનો રૂપશ ન થાય એવી રીતે લેવું. પછી ઉ-
ભા થઇને નીચે લખેલા ગાયત્રીમંત્રથી ત્રણ અર્ધ આપવા.

ગોવિન્દાય વિદ્મહે ગોપી વલ્લભાય ધીમહિ તન્નઃ કૃષ્ણઃ

પ્રચોદયાત્ ॥ શ્રી ગોપીજન વલ્લભ સ્વરૂપિણે સૂર્યાય હૃદ-
મધ્ય દત્તં ન મમ ॥

એવી રીતે બોલીને ગંધ પુષ્પસહિત અંજલીનું
પાણી સૂર્ય તરફ ભેળવે જાયું ફેંકવું. પછી જમણા હાથના
અંગુઠાથી બેઉ નાસિકાને, બેઉ ચક્ષુને, બેઉ કર્ણને સ્પર્શ
કરવો. એવી રીતે ત્રણ અર્ધ આપવા. પછી જમણા હા-
થમાં પાણી લઈ તેની ઉપર ડાબો હાથ ઢાંકીને નીચેના
મંત્રથી પ્રદક્ષિણા કરવી.

અસૌ માનુઃ શ્રી કૃષ્ણઃ ॥

પછી અંજલીનું પાણી છોડીને બે આચમન કરવાં.

અચ્યુતાય નમઃ ॥૧॥ અનન્તાય નમઃ ॥ ૨ ॥

પછી અંજલી સરખા બેઉ હાથ રાખીને નીચેના
મંત્રોથી સૂર્યોપસ્થાન કરવું.

ધ્યેયઃ સદા સવિતૃ મણ્ડલ મધ્ય વર્તી નારાયણઃ સર-
સિ જાસન સન્નિવિષ્ટઃ ॥ કેયૂર વાન્ મકર કુણ્ડલવાન્ કિ-
રીટી હારી હિરણ્મય વપુ ધૃત શંખ ચક્રઃ ॥ ૧ ॥ શંખ ચ-
ક્ર મદા પાણે દ્વારકા નિલયા ચ્યુત ॥ ગોવિન્દ પુન્ડરીકા-
ક્ષ રક્ષ માં શરણાગતમ્ ॥ ૨ ॥

એવી રીતે ઉપસ્થાન કરીને નીચેના મંત્રોથી નમઃ
સ્કાર કરવા.

પ્રાત મધ્યાહ્ન વેલાયાં ત્રિમૂર્ત્યા મ્નાય મારુતામ્ ॥ ચતુ-
 વિંશ દ્વર્ણ રૂપાં ગાયત્ર્યૈવ નમો નમઃ ॥ ૧ ॥ નમઃ સત્ત્રિત્રે
 જગદેક ચક્ષુષે જગત્પ્રમૂતિ સ્થિતિ નાશ હેતવે ॥ ત્રયી મ-
 યાય ત્રિગુણાત્મ ધારિણે વિરશ્ચિ નારાયણ શક્તરાત્મને ॥૨॥
 इति रवि मण्डलस्थाय गोप गोपी परिवृताय श्री कृष्णाय
 नमो नमः ॥

એ પ્રકારે નમસ્કાર કરી નીચે એસી હાથમાં પાણી
 લઇને નીચે પ્રમાણે લખવું.

अस्यश्री कृष्ण गायत्री महा मंत्रस्य नारद ऋषिः गा-
 यत्री छन्दः श्री कृष्ण परमात्मा देवता ह्रीं बीजं विद्महे
 शक्तिः प्रचोदयात् कीलकं मम धर्मार्थ कामना सिद्ध्यर्थे
 जपे विनियोगः ॥

એ પ્રકારે લણીને પાણી છોડવું. પછી નીચે પ્રમા-
 ã ન્યાસ કરવા.

गोविन्दाय अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ महीधराय तर्जनीभ्यां
 नमः ॥ हृषीकेशाय मध्यमाभ्यां नमः ॥ त्रिविक्रमाय अना-
 मिकाभ्यां नमः ॥ वासुदेवाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ मा-
 धवाय कर तल कर पृष्ठाभ्यां नमः ॥

પછી ૫ડંગ ન્યાસ નીચે પ્રમાણે કરવા.

ગોવિન્દાય હૃદયાય નમઃ ॥ વિગ્રહે શિરસે નમઃ ॥
 ગોપી વલ્લભાય શિશ્વાયૈ વષટ્ ॥ ધીમહિ કવચાય હું ॥
 તન્નઃ કૃષ્ણઃ નેત્ર ત્રયાય વૌષટ્ ॥ પ્રચોદયાત્ અસ્ત્રાય ફટ્ ॥

એ પ્રમાણે ૫૩ંગ ન્યાસ કરીને તુલસીની વા કમ-
 લાક્ષની વા ચંદનની વા સ્ફટિકની માલાથી નીચે લખેલા
 ગાયત્રીમંત્રથી એકસોઆઠ વા અઠાવીશ વા દશ જપ કરવા.

ગોવિન્દાય વિગ્રહે ગોપી વલ્લભાય ધીમહિ તન્નઃ કૃષ્ણઃ
 પ્રચોદયાત્ ॥

પછી નીચેપ્રમાણે ૫૩ંગ ન્યાસ કરવા.

ગોવિન્દાય હૃદયાય નમઃ ॥ વિગ્રહે શિરસે નમઃ ॥ ગો-
 પી વલ્લભાય શિશ્વાયૈ વષટ્ ॥ ધીમહિ કવચાય હું ॥ તન્નઃ
 કૃષ્ણઃ નેત્ર ત્રયાય વૌષટ્ ॥ પ્રચોદયાત્ અસ્ત્રાય ફટ્ ॥

પછી ઉભા થઇને પ્રદક્ષિણાપૂર્વક દિગ્દેવતાઓને ન-
 મસ્કાર નીચેના મંત્રોથી કરવા.

પૂર્વે વસન્તિ યે દેવા સ્તદેવેભ્યો નમો નમઃ ॥ યામ્યે
 વસન્તિ યે દેવા સ્તદેવેભ્યો નમો નમઃ ॥ પ્રતીચ્યાં વસન્તિ
 યે દેવા સ્તદેવેભ્યો નમો નમઃ ॥ સૌમ્યાં વસન્તિ યે દેવા
 સ્તદેવેભ્યો નમો નમઃ ॥ ઉર્ધ્વે વસન્તિ યે દેવા સ્તદેવેભ્યો
 નમો નમઃ ॥ અધોવસન્તિ યે દેવા સ્તદેવેભ્યો નમો નમઃ ॥

मध्ये वसन्ति ये देवास्त इवेभ्यो नमो नमः ॥

પછી હાથમાં પાણી લઇને નીચે પ્રમાણે જપ સ-
મર્પણ કરવા.

अनेन यथा शक्ति गायत्री जप कृतेन श्री गोपीजन
वल्लभ स्वरूपी सूर्य नारायणः प्रीयतां न मम ॥ श्री कृष्णा-
र्पणमस्तु ॥

પછી જમણા હાથની તર્જની અને મધ્યમાથી ડાબા
કાન પકડવો, તથા ડાબા હાથની તર્જની અને મધ્યમાથી
જમણા કાન પકડવો ને નીચે પ્રમાણે ભણવું.

काश्यपस् गोत्रोत्पन्नोऽहं अमुक गुप्तोऽहं ॥

પછી નીચેપ્રમાણે નમસ્કાર કરવા.

सर्वेभ्यो ऋषिभ्यो नमो नमः ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो
नमो नमः ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥ पितृभ्यो नमः ॥ मातृभ्यो
नमः ॥ समस्त पूर्वजेभ्यो नमो नमः ॥

પછી બે આચમન કરવાં.

अच्युताय नमः ॥ १ अनन्ताय नमः ॥ २ ॥

નીચેના મંત્રથી હસ્ત પ્રક્ષાલન કરવો.

गोविन्दाय नमः ॥

पछी नीचेना भ'त्रधी धश्चरनी स्तुति करवी.

यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपः सन्ध्या क्रियादिषु ॥
न्यूनं संपूर्णतां याति सद्यो वन्देत मच्युतम् ॥ १ ॥ विष्णवे
नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ विष्णवे नमः ॥

धति प्रातः संध्या सभास.

अथ देव पूज प्रारंभ.

पूर्ववत् आचमन करीने प्राणायाम करवा. पछी डा-
थ जेडीने नीचे प्रमाणे लथवुं.

सुमुखश्चैक दन्तश्च कपिलो गज कर्णकः ॥ लंबोदरश्च
विकटो विघ्ननाशो विनायकः ॥ धूम्रकेतु र्गणाध्यक्षो भाल
चन्द्रो गजाननः ॥ द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुया द-
पि ॥ विद्यारंभे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ॥ संग्रामे सं-
कटे चैव विघ्न स्तस्य न जायते ॥ शुक्लांबर धरं देवं शशि
वर्णं चतुर्भुजं ॥ प्रसन्न वदनं ध्यायेत्सर्व विघ्नो पशान्तये ॥
लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्तेषां पराजयः ॥ येषा मिन्दीवर
श्यामो हृदयस्थो जनार्दनः ॥ अभीप्सितार्थ सिद्धयर्थ पूजितो
यः सुरासुरैः ॥ सर्व विघ्न हरे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥
सर्व मंगल मांगल्ये शिवे सर्वार्थ साधिके ॥ शरण्ये त्र्यंबके

गौरि नारायणि नमोऽस्तुते ॥ सर्वदा सर्व कार्येषु नास्तिते
 षाममंगलं ॥ येषा हृदिस्थो भगवान् मंगलायतनो हरिः ॥
 तदेव लग्नं सुदीनंतदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव ॥ विद्याबलं
 दैवबलं तदेव लक्ष्मीपते तेंऽघ्नियुगं स्मरामि ॥ यत्र योगीश्वरः
 कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ॥ तत्र श्रीं विजयो भूति ध्रुवा
 नीति र्मति र्मम ॥ सर्वेष्वारंभ कार्येषु त्रय स्त्रि भुवनेश्वराः ॥
 देवादि सन्तु नःसिद्धिं ब्रह्मेशान जनार्दनाः ॥

५४१ नीचेप्रमाणे नमस्कार करवा.

लक्ष्मी नारायणाभ्यां नमः ॥ उमा महेश्वराभ्यां नमः ॥
 शची पुरन्दराभ्यां नमः ॥ इष्ट देवताभ्यो नमः ॥ कुल दे-
 वताभ्यो नमः ॥ ग्राम देवताभ्यो नमः ॥ वास्तु देवता-
 भ्यो नमः ॥ सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणे-
 भ्यो नमः ॥

हुवे गंधाक्षत पुष्प सङ्घित हाथमां पाणी लघने
 नीचेप्रमाणे लघुवुं.

श्री मद्भगवतो महा पुरुषस्य विष्णो राज्ञया प्रवर्त्त मा-
 नस्य अद्य श्री ब्रह्मणो द्वितीये परार्धे श्री श्वेत वाराह कल्पे
 वैवस्वत मन्वन्तरे अष्टा विंशति तमे कलियुगे प्रथम चरणे
 भूर्लोके भारत खण्डे जंबुद्वीपे आर्या वर्तान्तर्गत गुर्जर देशे

શ્રી મહા નદ્યાયા નર્મદાયા ઉત્તરે દિગ્માને શ્રી વિષ્ણો બુંદા
 વતારે શ્રીમન્નૃપ શાલિ વાહન શાકે અસ્મિન્ વર્તમાને અમુક
 નામ સંવત્સરે અમુકાયને અમુક ક્રંતૌ અમુક માસે અમુક
 પક્ષે અમુક તિથૌ અમુક વાસરે અમુક નક્ષત્રે અમુક રાશિ
 સ્થિતે ચન્દ્રે અમુક રાશિ સ્થિતે સૂર્યે અમુક રાશિ સ્થિતે દે-
 વગુરો શેષેષુ ગ્રહેષુ યથા યથા રાશિ સ્થાન સ્થિતેષુ સત્સુ
 એવં ગ્રહ ગણ વિશેષણ વિશિષ્ટાયાં શુભ પુણ્ય તિથૌ મમાત્મ-
 નઃ પુરાણોક્ત ફલ પ્રાપ્ત્યર્થે શ્રી કૃષ્ણ દેવતા પ્રીત્યર્થે યથા
 જ્ઞાનેન યથા મીલિતોપચારૈઃ ષોડશોપચારૈઃ પૂજનાદ્યર્ચન
 મહં કરિષ્યે ॥

એટલું લણીને પાણી તરલાણામાં છોડી દેવું. ફેર
 પાણી જમણા હાથમાં લેઈને નીચે પ્રમાણે લણવું.

તદંગ ભૂતં દિગ્રક્ષણં કલશારાધનં શંખ ઘણ્ટિકા પૂજનં
 ચ કરિષ્યે ॥

એવી રીતે લણીને પાણી છોડી દેવું. પછી પાછળ
 લખેલા ભૂત પ્રેત પિશાચાદિ મંત્રવડે કરીને ભૂમિ પ્રા-
 ક્ષણ કરવી. પછી જોર સર્પવ અથવા પાણી ડાળા હાથમાં
 લઈને જમણા હાથ ઉપર ઢાંકીને નીચે પ્રમાણે લણવું.

અપસર્પન્તુ ये भूता ये भूता भूमि संस्मिताः ॥

યે ભૂતા વિઘ્ન કર્તાર સ્તે નચ્યન્તુ શિવાજ્ઞયા ॥૧॥

અપ ક્રામન્તુ ભૂતાનિ પિશાચાઃ સર્વતો દિશં ॥

ભૂતાના મવિરોધેન પૂજા કર્મ સમારભેત્ ॥૨॥

પછી સર્ષવ વા પાણી ચારે દિશાએ ફેરવીને ત્રણ તાલી ઉપર વગાડવી, તથા ડાબે પગ ત્રણ વખત ભોંય-પર ઠોકવો. પછી આપણાથી વામ ભાગપર પાળેલા ચેખા મૂકીને તાંબાનો કલશ ઉપર મૂકવો. પછી તેમાં પાણી ભરીને ઉપર હાથ ઢાંકીને નીચે પ્રમાણે ભણવું.

કલશસ્ય મુખે વિષ્ણુઃ કળ્થે રુદ્ર સમાશ્રિતઃ ॥

મૂલે તત્ર સ્થિતો બ્રહ્મા મધ્યે માતૃ ગણાઃ સ્મૃતાઃ ॥

કુક્ષૌ તુ સાગરાઃ સર્વે સપ્ત દ્વીપા વસુન્ધરા ॥

ઋગ્વેદોઽથ યજુર્વેદો સામવેદો હ્યથર્વણઃ ॥

અઙ્ગૈશ્ચ સહિતાઃ સર્વે કલશં તુ સમાશ્રિતાઃ ॥

અત્ર ગાયત્રી સાવિત્રી શાન્તિઃ પુષ્ટિ કરી તથા ॥

આયાન્તુ દેવ પૂજાર્થં દુરિત ક્ષય કારકાઃ ॥

પછી નીચે પ્રમાણે ભણીને કલશમાં અક્ષત નાંખવા.

વરુણાય નમઃ આવાહનાર્થે અક્ષતાન્તસમર્પયામિ ॥

પછી કલશમાં ગન્ધાક્ષત પુષ્પ નાંખવાં.

વરુણાય નમઃ સર્વોપચારાર્થે ગન્ધાક્ષત પુષ્પં સમર્પયામિ ॥

પછી કલશ ઉપર ઘેનુ મુદ્રા બતાવીને તે કલશના જલવડે બધી પૂજા સામગ્રીને “ અપવિત્રઃ પવિત્રો વા. ” એ મંત્રવડે પ્રોક્ષણ કરવી. પછી શંખને દેવતાથી દક્ષિણ ભાગમાં મુકી સ્નાન કરાવવું.

શંખાદૌ ચન્દ્ર દૈવત્યં કુક્ષે તુ વરુણ દેવતા ।

પૃથ્ઠે પ્રજાપતિ શ્રૈવ અગ્રે ગંગા સરસ્વતી ॥

ત્વં પુરા સાગરોત્પન્નો વિદ્યુતો વિણ્ણુના કરે ।

નિર્મિતઃ સર્વ દેવાર્થ પાશ્ચજન્ય નમોઽસ્તુતે ॥

શંખ દેવતાભ્યો નમઃ સર્વોપચારાર્થે ગંધ પુષ્પં સમર્પયામિ ।

પછી શંખમાં પાણી ભરીને પછી દેવતાથી વામ ભાગમાં ઘણ્ટકા પૂજવી.

ઘણ્ટિકા દેવતાભ્યો નમઃ સર્વોપચારાર્થે ગંધ પુષ્પં સમર્પયામિ ॥

પછી ઘણ્ટિકા વગાડવી.

આગમાર્થે તુ દેવાનાં ગમનાર્થં ચ રક્ષસાં ॥

કુરુ ઘણ્ટા રવં તત્ર દેવતા હ્વાન લંછનં ॥ ૧ ॥

પછી મૂલ મંત્રથી ત્રણ આચમન કરીને ત્રણ પ્રાણાયામ કરવા. પછી જમણા હાથમાં પાણી લેવું.

અસ્ય શ્રી અઘાસર મહા મંત્રસ્ય મારદઃ ક્રશ્નિઃ માલત્રી

च्छन्दः श्री कृष्ण परमात्मा देवता मम चतुर्विध पुरुषार्थ
सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥

हुवे ऋष्यादि न्यास करवा.

नारद ऋषये नमः शिरसि गायत्रीच्छन्दसे नमो मुखे ॥
श्री कृष्ण परमात्म देवतायै नमो हृदि ॥ मम चतुर्विध पु-
रुषार्थ सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥

ओ पछी कर-न्यास नीचे प्रमाणे करवा.

श्री अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ कृष्ण स्तर्जनीभ्यां नमः ॥ श-
रणं मध्यमाभ्यां नमः ॥ मम अनामिकाभ्यां नमः ॥ श्री
कृष्णः शरणं मम कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ श्री कृष्णः शरणं
मम करतल कर पृष्ठाभ्यां नमः ॥

पछी हृदयादि न्यास करवा.

श्री हृदयाय नमः ॥ कृष्णः शिरसे नमः ॥ शरणं शि-
खायै वषट् ॥ मम कवचाय हुं ॥ श्री कृष्णः शरणं मम ने-
त्र त्रयाय वौषट् ॥ श्री कृष्णः शरणं मम अस्त्राय फट् ॥

पछी नीचे प्रमाणे ध्यान करवुं.

कंस्तूरि तिलकं ललाट पटले वक्ष स्थले कौस्तुभं, ना-
साग्रे वरामौक्तिकं करतले वेणुं करे कंकणं ॥ सर्वांगे हरि च-

ન્દનં સુલલિતં કણ્ઠે ચ મુક્તાવલિ, ગોપ સ્ત્રી પરિવેષિતો વિ-
જયતે ગોપાલ ચૂડામણિઃ ॥ ૧ ॥

એ પ્રકારે ધ્યાન કરીને માનસી પૂજા કરવી, પછી
બાહ્ય પૂજા નીચે પ્રમાણે કરવી. હાથમાં તુલસી પત્ર લે-
ધને આવાહન કરવું પણ સ્થાયી મૂર્તિનું ન કરવું.

સ્વામિન્સર્વ જગન્નાથ યાવત્પૂજાવસાનકં ।

તાવત્ત્વં પ્રીતિ ભાવેન સુસ્થિતો ભવ સર્વદા ॥૧॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ આવાહનાર્થે તુલસી પત્રં સમર્પયામિ ॥

એમ બોલીને તુલસી પત્ર ચઢાવવું. પછી તુલસી
પત્રનું આસન નીચેના મંત્રથી આપવું.

સુવર્ણ ઘટિતં દ્રવ્યં નાનારત્ન સમન્વિતં ॥

આસનં રુચિરં યત્ત્વ ગૃહ્યતાં જગદીશ્વર ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ આસનં સમર્પયામિ ॥

હવે નીચેના મંત્રથી પાણી ચઢાવવું.

ગંમાજલં સમાનીતં ગન્ધ દ્રવ્યેણ સંયુતં ॥

પાદ્યં ગૃહાણ દેવેશ મમ સૌખ્યં વિવર્દય ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ પાદયોઃ પાદ્યં સમર્પયામિ ॥

પછી આચમનીમાં વા અર્ધ્યામાં પાણી લેધને ગ-
પુષ્પ તેમાં નાંખીને અર્ધ્ય આપવે.

વ્યક્તાવ્યક્ત સ્વરૂપાય હૃષીક પતયે નમઃ ॥

મયા નિવેદિતો ભક્ત્યા અર્ધોઽયં પ્રતિ મૃદ્ધતાં ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ હસ્તયોઃ અર્ઘ્યં સમર્પયामિ ॥

પછી આચમની ભરીને જળ આપવું.

મન્દાકિન્યા સ્તુ ય દ્વારિ સર્વ પાપહરં શુભં ॥

તદિદં કલ્પિતં દેવ સમ્યગાચમ્યતાં ત્વયા ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ અર્ઘ્યાન્તે આચમનીયં સમર્પયामિ ॥

પછી પંચામૃતથી સ્નાન કરાવી શુદ્ધોદકથી સ્નાન કરાવવું.

સ્નાનં પંચામૃતૈ દેવ મૃદ્ધાણ પુરુષોત્તમ ॥

અનાથ નાથ સર્વજ્ઞ ગીર્વાણ પ્રણતિ પ્રિય ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ પંચામૃત સ્નાનાન્તે શુદ્ધોદક સ્નાનં સમર્પયामિ ॥

પછી ગંધ તુલસી ચઢાવવાં.

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ સર્વોપચારાર્થે ગંધં તુલસી પત્રં ચ સર્પયामિ ॥

પછી નિર્માલ્ય ઈશાનકોણમાં ફેંકીને દેવની ઉપર નીચેના મંત્રોથી જલની ધારા કરવી.

सुरा स्त्वा मभिषिञ्चन्तु ब्रह्म विष्णु महेश्वराः ॥
 वासुदेवो जगन्नाथ स्तथा संकर्षणो विभुः ॥ १ ॥
 अश्वत्थामश्चानिरुद्धश्च भवन्तु विजयाय ते ॥
 आखण्डलोऽग्नि भगवान् यमो वै नैर्ऋति स्तथा ॥ २ ॥
 वरुणः पवन श्रैव धनाध्यक्ष स्तथा शिवः ॥
 ब्रह्मणा सहिताः सर्वे दिक्पालाः पान्तु ते सदा ॥ ३ ॥
 कीर्ति लक्ष्मी धृतिर्मेधा पुष्टिः श्रद्धा क्रिया मतिः ॥
 बुद्धिर्लज्जा वपुः शान्तिः कान्ति स्तुष्टिश्च मातरः ॥ ४ ॥
 एता स्त्वा मभिषिञ्चन्तु राहु केतु पुरस्तराः ॥
 देवदानव गन्धर्वा यक्ष राक्षस पन्नगाः ॥ ५ ॥
 ऋषयो मुनयो गावो देव मातर एव च ॥
 देव पत्न्यो द्रुमा नागा दैत्याश्चासरसां गणाः ॥ ६ ॥
 अस्त्राणि सर्व शस्त्राणि राजानो वाहनानि च ॥
 औषधानि च रत्नानि कालस्या वयवाश्चये ॥ ७ ॥
 सरितः सागराः शैला स्तीर्थानि जल दानदाः ॥
 एते स्त्वा मभिषिञ्चन्तु सर्व कामार्थ सिद्धये ॥ ८ ॥

श्री कृष्णाय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्ति-
 काय नमः अभिषेक स्नानं समर्पयामि ॥ ३ ॥

५६१ शुद्ध पाण्डीथी स्नान ३२१५५.

ગંગા સરસ્વતી રેવા પયોળ્ણી યમુના જલૈઃ ॥

સ્નાપિતોઽસિ મયા દેવ તથા શાન્તિ કુરુષ્વ મે ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ અભિષેક સ્નાનાન્તે શુદ્ધોદક સ્ના-
નં સમર્પયામિ ॥

પછી વસ્ત્ર પેહેરાવવું. નહિં તો વસ્ત્રના અભાવમાં
તુલસીદલ ચઢાવવું.

સૂક્ષ્માણ્યતીવ શુભ્રાણિ વસ્ત્રાણિ વિવિધાને ચ ॥

સર્વ વર્ણ પ્રદો દેવ વાસસી પ્રતિ ગૃહ્યતાં ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ વસ્ત્રં સમર્પયામિ ॥ (વસ્ત્રાભાવે તુલ-
સી પત્રં સમર્પયામિ) ॥

પછી આચમની ભરી પાણી આપીને યજ્ઞોપવીત
ચઢાવવું.

બ્રહ્મ વિષ્ણુ મહેશેન નિર્મિતં બ્રહ્મ સૂત્રકં ॥

યજ્ઞોપવીત દાનેન પ્રીયતાં કમલાપતિઃ ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ યજ્ઞોપવીતં સમર્પયામિ ॥

પછી આચમની ભર પાણી આપીને ચંદન ચઢાવવું.

શ્રીત્વંડં ચન્દનં દિવ્યં ગન્ધાઢ્યં સુમનોહરં ॥

વિલેપનં સુર શ્રેષ્ઠ ચન્દનં પ્રતિ ગૃહ્યતાં ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ ગન્ધં સમર્પયામિ ॥

પછી તુલસીપત્ર તથા પુષ્પ ચઢાવવાં.

પત્રં પુષ્પં ફલં તોયં રત્નાનિ ત્રિવિધાનિ ચ ॥

ગૃહાણ ત્વં મયા દત્તં દેહિ મે વાંછિતં ફલં ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ પત્રં પુષ્પં ચ સમર્પયામિ ॥

પછી અનુક્રમ હોય તો અખીત્ર ગુલાલ ચઢાવીને
ધૂપ કરવો.

વનસ્પતિ રસોદ્ભૂતો ગન્ધાદયો ગન્ધ ઉત્તમઃ ॥

આગ્રેયઃ સર્વ દેવાનાં ધૂપોડયં પ્રતિ ગૃહ્યતાં ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ ધૂપમાગ્રાપયામિ ॥

પછી દીપ પ્રદીપ કરવો. દીપને ગંધાક્ષત પુષ્પ ચઢા-
વીને હાથમાં પાણી લઈને નીચેનો મંત્ર લાગુવો.

સાજ્યં ચ વર્તિ સંયુક્તં વહ્નિના યોજિતં મયા ॥

દીપં ગૃહાણ દેવેશ ત્રૈલોક્યે તિમિરાપહ ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ ઘૃત દીપં સમર્પયામિ ॥

પછી પાત્રમાં નૈવેદ્ય મૂકવું, ને અથ લાગમાં તુ-
લસીદલ મૂકીને ગાયત્રીથી પ્રોક્ષણ કરવું ને તેની ઉપર
ધેનુ મુદ્રા બતાવવી પછી હાથમાં પાણી લેવું.

શર્કરા સ્વણ્ડ સ્વાદ્યાનિ દધિ ફલ યુતાનિ ચ ॥

આહારં મહ્ય મોજ્યં ચ નૈવેદ્યં પ્રતિ ગૃહ્યતાં ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ નૈવેદ્યં સમર્પયામિ ॥

પછી નીચેના મંત્રોથી આસ મુદ્રા બતાવવી.

પ્રાણાય નમઃ ॥૧॥ અપાનાય નમઃ ॥૨॥ વ્યાનાય ન-
મઃ ॥૩॥ ઉદાનાય નમઃ ॥૪॥ સમાનાય નમઃ ॥૫॥

પછી આચમની ભરીને પાણી આપવું.

મધ્યે પાનીયં સમર્પયામિ ॥

પછી પૂર્વવત્ પ્રાણાદિ પંચ મુદ્રા બતાવીને આચ-
મની ભરીને પાણી આપવું.

ઉત્તરા પોશનં હસ્ત પ્રક્ષાલનં મુખ પ્રક્ષાલનં સમર્પયામિ ॥

પછી તાંબુલ, દક્ષિણા, નીચેના મંત્રોથી મૂકવી.

લવંગ કર્પૂર યુતં તાંબૂલં સુર પૂજિતં ॥

પ્રીત્યા ગૃહાણ દેવેશ મમ સૌખ્યં વિવર્દય ॥

હિરણ્યગર્ભ ગર્ભસ્થં હેમવીજં વિભાવસોઃ ॥

અનન્ત પુણ્ય ફલદ મતઃ શાન્તિ પ્રયચ્છ મે ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ સતાંબૂલ દક્ષિણાં સમર્પયામિ ॥

પછી પ્રદક્ષિણા કરવી.

યાનિ કાનિચ પાપાનિ જન્માન્તર કૃતાનિ ચ ॥

તાનિ તાનિ વિનશ્યન્તિ પ્રદક્ષિણ પદે પદે ॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ પ્રદક્ષિણાં સમર્પયામિ ॥

પછી પુષ્પ લઇને ઉભા રહેવું.

લક્ષ્મી કલત્રં શત પત્ર નેત્રં પૂર્ણેન્દુ વક્ત્રં પુરુહૂત મિત્રં ॥

કારુણ્ય પાત્રં કમનીય ગાત્રં વન્દે પવિત્રં વસુદેવ પુત્રં ॥૧॥

નમસ્તે વાસુદેવાય શુદ્ધ બુદ્ધ સ્વરૂપિણે ॥

હિરણ્ય રેતસે તુભ્યં પ્રાધાન્યં વ્યક્તિ રૂપિણં ॥૨॥

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ મંત્ર પુષ્પાન્જલિ સમર્પયામિ ॥

પછી નમસ્કાર કરવા.

નમો બ્રહ્મણ્ય દેવાય ગો બ્રાહ્મણ હિતાય ચ ॥

જગદ્વિતાય કૃષ્ણાય ગોવિન્દાય નમો નમઃ ॥

પછી હાથમાં પાણી લઇને પૂજા અર્પણ કરવી.

અનેન ષોડશોપચાર પૂજારૂચેન કર્મણા ભગવાન્ શ્રી
કૃષ્ણઃ પ્રીયતાં ન મમ ॥ શ્રી કૃષ્ણાર્પણમસ્તુ ॥

ધૃતિ પૂજા વિધિઃ સમાપ્તઃ

અથ નિત્ય દાન સંકલ્પઃ

પ્રથમ બ્રાહ્મણને પાટલાપર બેસાડીને પૂજન કરવું.

આવાહનાર્ચ્ય સ્થાને સંકલ્પઃ ॥

એમ બોલીને બ્રાહ્મણના હાથમાં પાણી આપવું.

પછી આહ્વાણ બોલે કે ॥ અસ્તુ સંકલ્પ સિદ્ધિઃ ॥ યજમાનઃ
 ગંધાઃપાન્તુ ॥ આહ્વાણઃ સૌમાંગલ્યં ચાસ્તુ ॥ યજમાનઃ અક્ષતાઃ
 પાન્તુ ॥ આહ્વાણઃ આયુષ્ય મસ્તુ ॥ યજમાનઃ પૂષ્પાણિ પાન્તુ ॥
 આહ્વાણઃ સૌશ્રિય મસ્તુ ॥ યજમાનઃ તાંબૂલાનિ પાન્તુ ॥ આહ્વાણઃ
 ઐશ્વર્ય મસ્તુ ॥ યજમાનઃ દક્ષિણાઃપાન્તુ ॥ આહ્વાણઃ બહુધેયં ચાસ્તુ
 પછી આહ્વાણના હાથમાં પાણી આપવું. યજમાનઃ સકલારાધને
 સ્વર્ચ્ચિત મસ્તુ ॥ આહ્વાણઃ અસ્ત્વર્ચ્ચિતં ॥ પછી નમસ્કાર કરવા.

નમોઽસ્ત્વનન્તાય સહસ્ર મૂર્ત્યે સહસ્ર પાદાક્ષિ શિ-
 રો રુ બાહવે ॥ સહસ્ર નામ્ને પુરુષાય શાશ્વતે સહસ્ર કોટી
 યુગ ધારિણે નમઃ ॥

પછી હાથમાં પાણી લઈને અધશ્રી આહ્વાણે ત્યાંથી
 પ્રારંભ કરીને પુરાણોક્ત ફલ પ્રાત્પ્રયર્થ્ય પર્યંત ભણીને નીચે
 પ્રમાણે ભણવું.

વિપ્રાય વેદ વિદુષે શ્રોત્રિયાય કુટુમ્બિને ॥ નરકોત્તા-
 રણાર્થાય અચ્યુતઃ પ્રીયતા મિતિ ॥ इदं नित्य दान ममुक
 शर्मणे ब्राह्मणाय विष्णु रूपाय तुभ्य महं संप्रददे ॥

પછી આહ્વાણ બોલે કે પાત્ર વર્જિતં સ્વસ્તિ ॥ પછી
 હાથમાં પાણી લઈને છોડવું.

अनेन नित्य दानाख्येन कर्मणा भगवान् वासुदेवः प्री-
 यतां न मम ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

ધતિ નિત્ય દાનમ્.

અથ મધ્યાહ્ન સંધ્યા પ્રારંભઃ ॥

આ મધ્યાહ્ન સંધ્યા બધી પ્રાતઃસંધ્યા પ્રમાણે બા-
ણવો. આગળના સંકલ્પમાં તથા પાછળના અર્પણ માત્રમાં
ફેર છે તે નીચે પ્રમાણે બાણવો.

મમ સમસ્ત દુરિત નિવૃત્ત્યર્થે મધ્યાહ્ન સંધ્યોપાસન મ-
હં કરિષ્યે ॥

॥ ઇતિ સંકલ્પઃ ॥

અથાર્પણમ્.

અનેન મધ્યાહ્ન સંધ્યાંગ ભૂત યથાશક્તિ ગાયત્રી જપ
કૃતેન શ્રી ગોપીજન વલ્લભ સ્વરૂપી સૂર્ય નારાયણઃ પ્રીયતાં
ન મમ ॥ શ્રી કૃષ્ણાર્પણમસ્તુ ॥

ઇતિ મધ્યાહ્ન સંધ્યા.

અથ સપ્તશ્લોકી ગીતા પ્રારંભઃ ॥

ઓમિત્યેકાક્ષરં બ્રહ્મ વ્યાહરન્મા મનુ સ્મરન્ ॥

યઃ પ્રયાતિ સ્વજં દેહં સ યાતિ પરમાંગતિં ॥ ૧ ॥

સ્થાને દૃષીકેશ તવ પ્રકીર્ત્યા જગત્પ્રદૃષ્યત્યનુ રજ્ય તે
ષ ॥ રક્ષાંસિ ભીતાનિ દિશો દ્રવન્તિ સર્વે નમસ્યન્તિ ચ સ્તિ-

દ્વ સંઘાઃ ॥ ૨ ॥ સર્વતઃ પાણિ પાદં તત્સર્વતોઽક્ષિશિરોમુ-
 સ્વમ્ ॥ સર્વતઃ શ્રુતિમલ્લોકે સર્વ માતૃત્ય તિષ્ઠતિ ॥ ૩ ॥ ક-
 વિં પુરાણ મનુશાસિતાર મળો રળીયાંસ મનુ સ્મરેદ્યઃ ॥ સ-
 ર્વસ્ય ધાતાર મચિન્ત્ય રૂપ માદિત્ય વર્ણં તમસઃ પરસ્તાત્
 ॥ ૪ ॥ ઉર્ધ્વ મૂલ મધઃ શાખ મશ્વત્થં પ્રાદુર વ્યયમ્ ॥ છ-
 ન્દાંસિ યસ્ય પર્ણાનિ યસ્તં વેદ સ વેદવિત્ ॥ ૫ ॥ સર્વસ્ય
 ચાહં હૃદિ સન્નિવિષ્ટો મત્તઃ સ્મૃતિ જ્ઞાન મપોહનં ચ ॥ વેદૈશ્ચ
 સર્વે રહ મેવ વેદ્યો વેદાન્ત કૃદ્વેદ વિદેવ ચાહમ્ ॥ ૬ ॥ મ-
 ન્મના ભવ મદ્રક્તો મદ્યાજી માં નમસ્કુરુ ॥ મામે વૈષ્યસિ
 યુક્તૈ વ માત્માનં મમ્તરાયણઃ ॥ ૭ ॥ ઇતિ શ્રી મદ્ભગવદ્ગીતા
 સૂપનિષત્સુ બ્રહ્મ વિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્રે શ્રી કૃષ્ણાર્જુન સંવાદે
 સપ્તશ્લોકી ગીતા સમાપ્તા ॥ શ્રી કૃષ્ણાર્પણમસ્તુ ॥

અથ તર્પણ પ્રયોગઃ

પ્રથમ આચમન તથા પ્રાણાયામ પૂર્વવત્ કરવું.
 પછી હાથમાં પાણી લઈને સંકલ્પ કરવો.

અથ ત્યાદિ૦ ॥ પુરાણોક્ત ફલ પ્રાપ્ત્યર્થે શ્રી પરમેશ્વર
 પ્રીત્યર્થે ચ દેવમનુષ્ય પિતૃ તર્પણ મહં કરિષ્યે ॥

પછી જવનો દાણેા હાથમાં લઈને બણવું.

દેવ મનુષ્ય પિતૃણાં તર્પણે આવાહયિષ્યે ॥

૫૭ી દર્શ જવની સાથ લઈને દેવસીર્મથી પાણી ઓઢવું.

તીર્થ રાજાય નમઃ ॥ મોદાય નમઃ ॥ પ્રમોદાય નમઃ ॥

સુમુખાય નમઃ ॥ દુર્મુખાય નમઃ ॥ અવિગ્નાય નમઃ ॥ વિગ્ન
હર્ત્રે નમઃ ॥ આદિત્યાય નમઃ ॥ સોમાય નમઃ ॥ भौमाय
નમઃ ॥ બુધાય નમઃ ॥ બૃહસ્પતયે નમઃ ॥ શુક્રાય નમઃ ॥
શનિશ્ચરાય નમઃ ॥ રાહવે નમઃ ॥ કેતવે નમઃ ॥ વિષ્ણવે
નમઃ ॥ બ્રહ્મણે નમઃ ॥ રુદ્રાય નમઃ ॥ ઇન્દ્રાય નમઃ ॥ જાતવે-
દસે નમઃ ॥ યમાય નમઃ ॥ નૈર્ઋતયે નમઃ ॥ વરુણાય નમઃ
॥ વાયવે નમઃ ॥ સોમાય નમઃ ॥ ઈશાનાય નમઃ ॥ બ્રહ્મણે
નમઃ ॥ અનન્તાય નમઃ ॥ પૃથિવ્યૈ નમઃ ॥ સાગરેભ્યો
નમઃ ॥ તારકેભ્યો નમઃ ॥ પવનાય નમઃ ॥ આકાશાય
નમઃ ॥ સર્વેભ્યો ભૂતેભ્યો નમઃ ॥

૫૭ી જનોઈને કંઠય કરીને ઉત્તરાથ દર્શ રાખીને
મનુષ્ય તીર્થથી તર્પણ કરવું.

સનકાય નમઃ ૨ સનન્દનાય નમઃ ॥ ૨ સનાતનાય
નમઃ ॥ ૨ કપિલાય નમઃ ॥ ૨ આસુરયે નમઃ ॥ ૨ વોદવે
નમઃ ॥ પંચ શિશ્વાય નમઃ ॥ ૨ ॥

પછી અપસવ્ય કરીને તલના દાણા હાથમાં રાખીને તથા દર્ભને ઝેવડો કરીને પિતૃ તીર્થથી તર્પણ કરવું.

કવ્યવાદ નલાય નમઃ ૩ સોમાય નમઃ ૩ યમાય નમઃ ૩ ॥ અર્યમ્ણે નમઃ ૩ ॥ અગ્નિષ્વાત્તા પિતૃભ્યો નમઃ ૩ ॥ આજ્યપા પિતૃભ્યો નમઃ ૩ ॥ વર્હિષદઃ પિતૃભ્યો નમઃ ૩ ॥ યમાય નમઃ ૩ ॥ ધર્મરાજાય નમઃ ૩ ॥ મૃત્યુવે નમઃ ૩ ॥ અન્તકાય નમઃ ॥ ૩ વૈવસ્વતાય નમઃ ૩ કાલાય નમઃ ૩ ॥ સર્વ ભૂત ક્ષયાય નમઃ ૩ ॥ ઔદુંબરાય નમઃ ૩ ॥ દધ્રાય નમઃ ૩ ॥ નીલાય નમઃ ૩ ॥ પરમેષ્ઠિને નમઃ ૩ ॥ વૃકોદરાય નમઃ ૩ ॥ ચિત્રાય નમઃ ૩ ॥ ચિત્ર ગુપ્તાય નમઃ ॥ ૩ ॥ કાશ્યપસ્ ગોત્રાય પિત્રે તિલોદકં નમઃ ૩ ॥

આ ગોત્રોચ્ચાર બધે એવીજ રીતે કરવો.

પિતા મહાય તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ પ્રપિતા મહાય તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ માત્રે તિલોદકં નમઃ ॥ ૩ પિતામહૈ તિલોદકં નમઃ ॥ ૩ પ્રપિતા મહૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સાપત્ન માત્રે તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ માતામહાય તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ પ્રમાતા મહાય તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ વૃદ્ધ પ્રમાતા મહાય તિલોદક નમઃ ૩ ॥ માતામહૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ પ્રમાતા

મહૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ મૃદુ પ્રમાતા મહૈ તિલોદકં નમઃ
 ૩ ॥ પત્ન્યૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સ્વ મૃતાય તિલોદકં નમઃ
 ૩ ॥ સ્વ મૃતાયૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સપત્નીકાય પિતૃ વ્યાય
 તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સપત્નીકાય માતુલાય તિલોદકં નમઃ
 ૩ ॥ સપત્નીકાય ભ્રાત્રે તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સપુત્રાયૈ સધવાયૈ
 પિતૃ ભગીન્યૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સપુત્રાયૈ સધવાયૈ માતૃ
 ભગીન્યૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ સ પુત્રાયૈ સધવાયૈ આસ્મ ભ-
 ગીન્યૈ તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ શ્વમુરાય તિલોદકં નમઃ ૩ ॥
 ગુરવે તિલોદકં નમઃ ૩ ॥ મિત્રાય તિલોદકં નમઃ ૩ ॥

પછી પાણીની ખારા કરવી.

પિતૃ વંશે મૃતાયે ચ માતૃ વંશે તથૈવચ ॥ ગુરુ શ્વસુર
 વંધૂનાં યેચામ્યે વાન્ધવાઃ સ્મૃતાઃ ॥ યે મેકુલે લુપ્તજલાઃ પુત્ર
 દાર વિવાર્જિતાઃ ॥ ક્રિયા લોપ ગતા યેચ જાત્યન્ધાઃ પદ્મવ-
 સ્તથા ॥ વિરુષા આમ ગર્ભાશ્ચ જ્ઞાતા જ્ઞાતાઃ કુલે મમ ॥
 તેભ્યો જલં મયા દત્ત મક્ષમ્ય મુપતિષ્ઠતુ ॥

પછી ઠલનો ત્યાગ કરીને વસૂનો છેડો નીચેાવવો.

યે આસ્માકં કુલે જાતા અપુત્રા મોષિષો મૃતાઃ ॥

તે મૃહન્તુ મયાદત્તં વસ્ત્રનિષ્પીડનોદકં ॥

પછી સવ્ય કરીને યે આચમન કરીને નીચેના મ-
 ત્રોથી અર્ધ આપવા.

नपां कुसुम संकाशं काश्यपेयं महाद्युतिं ॥
तमोरिं सर्व पापघ्नं प्रणतोऽस्मि दिवाकरम् ॥
श्री सूर्याय एषतेऽर्घः ॥ १ ॥

दधि शंख तुषाराभं क्षीरो दार्णव संनिभं ॥
नमामि शशिनं सोमं शंभोर्मुकुट भूषणम् ॥
श्री सोमाय एषतेऽर्घः ॥ २ ॥

धरणी गर्भं संभूतं विद्युत्काञ्चन संनिभं ॥
कुमारं शक्ति हस्तं च मंगलं प्रणमाम्यहम् ॥
श्री भौमाय एषतेऽर्घः ॥ ३ ॥

प्रियंगु कलिका श्यामं रूपेणा प्रतिमं बुधम् ॥
सौम्यं सौम्य गुणो पेतं तं बुधं प्रणमाम्यहं ॥
श्री बुधाय एषतेऽर्घः ॥ ४ ॥

देवानां चक्रघ्नीणां च गुरं काञ्चन सन्निभं ॥
बुद्धि भूतं त्रिलोकेशं तन्नमामि बृहस्पतिम् ॥
श्री गुरवे एषतेऽर्घः ॥ ५ ॥

हिमकुन्द मृणालाभं दैत्यानां परमं गुरुम् ॥
सर्व शास्त्र प्रवक्तारं भार्गवं प्रणमाम्यहम् ॥
श्री शुक्राय एषतेऽर्घः ॥ ६ ॥

नीलाञ्जन समाभासं रवि पुत्रं यमाग्रजम् ॥

छाया मार्त्तण्ड संभूतं तन्नमामि शनिश्चरम् ॥

श्री शनिश्चराय एषतेऽर्घ्यः ॥ ७ ॥

अर्धकायं महा वीर्यं चंद्रा दित्य विमर्दनम् ॥

सिंहिका गर्भं संभूतं तं राहुं प्रणमाम्यहम् ॥

श्री राहवे एषतेऽर्घ्यः ॥ ८ ॥

पलाश पुष्प संकाशं तारका ग्रह मस्तकम् ॥

रौद्रं रौद्रात्मकं घोरं तं केतुं प्रणमाम्यहम् ॥

श्री केतवे एषतेऽर्घ्यः ॥ ९ ॥

पछी पाछीभां विष्णुनी पूजा करवी.

विष्णवे नमः आवाहनं समर्पयामि ॥ विष्णवे नमः

आसनं समर्पयामि ॥ विष्ण० पाद्यं समर्प० ॥ विष्ण० अर्घ्यं

स० ॥ वि० आचमनीयं स० ॥ विष्ण० स्नानं समर्पयामि ॥

विष्ण० वस्त्रं स० ॥ वि० यज्ञोपवीतं समर्पयामि ॥ विष्णवे

नमः गंधं समर्पयामि ॥ वि० पुष्पं स० ॥ विष्ण० धूपं स०

॥ वि० दीपं स० ॥ वि० नैवेद्यं स० ॥ वि० नमस्कारं स० ॥

वि० प्रदक्षिणां स० ॥ विष्णवे नमः मंत्र पुष्पं समर्पयामि ॥

पछी पाछी हाथभां लहने अर्पणुं करवुं.

अनेन तर्पणाख्येन कर्मणा श्री भगवान् जनार्दनः

प्रीयतां न मम ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

धृति तर्पणुं प्रयोगः

અથ વૈશ્વદેવસ્ય પ્રાર્થનઃ

પ્રથમ આચમન કરીને શિખા બાંધીને પ્રાણાયામ કરવું. પછી હાથમાં પાણી લઈને સંકલ્પ કરવો.

અગ્નેત્યાદિ૦ શુભ પુણ્ય તિથૌ મમ મૃદે પશ્ચ સૂના જ-
નિત દોષ પરિહાર દ્વારા શ્રી પરમેશ્વર પ્રીત્યર્થે વૈશ્વ દેવારવ્ય
કર્મ કરિષ્યે ॥

એ પ્રમાણે સંકલ્પ કરીને પછી તાંબાનેા કુંડ હોથ
તેને ઘોઈને નીચે પાણીથી ગોલ મંડલ કરીને તેની ઉપર
કુંડ મૂકવો. પછી તેમાં નિર્ધૂમ અગ્નિનું સ્થાપન કરીને અ-
ગ્નિ પ્રજ્વલન કરીને નીચે પ્રમાણે ધ્યાન કરવું.

સપ્ત હસ્ત સ્ત્રિપાદશ્ચ ચતુઃશૃંગો દ્વિર્શીર્ષિકઃ ॥

દ્વિનાસિકઃ ષડક્ષશ્ચ સપ્ત જિહ્વા સમન્વિતઃ ॥ ૧ ॥

મુખં યઃ સર્વ દેવાનાં હવ્ય મુક્ કવ્ય મુક્ તથા ॥

પિતૃણાં ચ નમ સ્તસ્મૈ વિષ્ણવે પાવકાત્મને ॥ ૨ ॥

અરણી માતઃ વરુણ પિતઃ શાણ્ડિલ્ય ગોત્ર મેષધ્વજ

વૈશ્વાનર મમ સન્મુખો વરદો ભવ ॥

પછી કુંડની આરે તરફ પાણીનું મંડલ ત્રણ વખત
કરવું. તથા ઇશાન કોણાથી ઇશાન કોણા સુધી પાણી ત્રણ
વખત ફેરવીને પછી અગ્નિનું પૂજન કરવું.

પાવક નામ્ને અગ્નયે નમઃ સર્વોપચારાર્થે ગંધાક્ષત પુષ્પ
સમર્પયામિ ॥

પછી નમસ્કાર કરવા. અગ્રયે નમો નમઃ પછી આમળા
જેટલી આહુતી લાવ ને ઘીની આપવી, અથવા રોટલી ઘ-
ઉની પણ તેલ મીઠાનો સંસ્કાર રહિત હોય તેની નીચે
પ્રમાણે આપવી.

કેશવાય નમઃ ॥ ૧ ॥ નારાયણાય નમઃ ॥ ૨ ॥ મા-
ધવાય નમઃ ॥ ૩ ॥ ગોવિન્દાય નમઃ ॥ ૪ ॥ વિષ્ણવે નમઃ
॥ ૫ ॥ મધુસૂદનાય નમઃ ॥ ૬ ॥ ત્રિવિક્રમાય નમઃ ॥ ૭ ॥
ચામનાય નમઃ ॥ ૮ ॥ શ્રીધરાય નમઃ ॥ ૯ ॥ હૃષીકેશાય
નમઃ ॥ ૧૦ ॥ વ્યનાભાય નમઃ ॥ ૧૧ ॥ દામોદરાય નમઃ ૧૨

પૂર્વવત્ પરી સમૂહન તથા પર્યુક્ષણ કરવું. પછી કું-
ડની પશ્ચિમ બાજુમાં પાણીનું ગોલ મંડલ કરી નીચે પ્ર-
માણે બલીઓ મૂકવા. ॥ તે અગ્નના ત્રણ વિભાગ કરવા
તેમાંથી પહેલો વિભાગ લેવો.

પ્રથમ વિભાગ વિષ્ણવાદિ દેવેભ્યો નમઃ ॥ ૧ ॥

પછી જનોઈ માલવત્ કરીને મધ્યમ વિભાગ આપવો.

મધ્યમ વિભાગ સનકાદિ મનુષ્યેભ્યો નમઃ ॥

પછી જનોઈને અપસંચ કરીને છેલ્લો વિભાગ લેવો.

કાશ્યપસૂ ગોત્રાઃ પિતૃ પિતામહ પ્રપિતા મહાઃ ॥ માતૃ

પિતા મહી પ્રપિતા મહાઃ ॥ માતામહ પ્રમાતા મહ દૃઢ પ્રમાતા

મહાઃ સપત્નીકાઃ इदमन्नं यथा यथा विभागं वो मयः ૩ ॥

મધ્યમ વિભાગ મનુષ્ય તીર્થથી તથા છેલ્લો વિભાગ
પિતૃતીર્થથી મૂકવો. ॥ પછી અનુકૂલ હોય તો અતિથિને
(આપણું જે કોઈ ભોજન કરતો હોય એવો ગોસઠ વા
પરમ હંસને) ભીક્ષા કરાવવી. ॥ પછી ગાયનો વિભાગ
નીચેનો મંત્ર બોલી મૂકવો.

સુરભિ દૈવ્યેન્દ્રિયા માતા નિયં વિષ્ણુ પદે સ્થિતા ॥ ગો
ગ્રાસં તુ મયા પ્રદત્તં સુરભિઃ પ્રતિ ગૃહ્યતામ્ ॥ इदं મન્ત્રં ગો-
ભ્યો ન મમ ॥ ૧ ॥

પછી શ્વાન ગ્રાસ નીચેનો મંત્ર બોલી મૂકવો. ॥

દ્વૌ શ્વાનો ય્યામ શત્રુલૌ વવસ્વત કુલોદ્ભવૌ ॥
તાભ્યા મન્ત્રં પ્રદાસ્યામિ રક્ષેતાં પથિ માં સદા ॥
इदं મન્ત્રં શ્વભ્યાં ન મમ ॥ ૨ ॥

પછી નીચેનો મંત્ર બોલી વાયસ બલી ભૂમિપર મૂકવી.

યમોઽસિ યમ દુતોઽસિ વાયસોઽસિ મહા બલ ॥

અહો રાત્ર કૃતં પાપં બલિં ભક્ષતુ વાયસઃ ॥

इदं મન્ત્રં વાયસેભ્યો ન મમ ॥ ૩ ॥

પછી દેવતાદિઓની બલિ એક ભૂમિપર નીચેના
મંત્રથી મૂકવી.

દેવા મનુષ્યાઃ પંજાવો વયાંસિ સિદ્ધાશ્ચ યક્ષો રગ દૈત્ય
સંઘાઃ ॥ પ્રેતાઃ પિશાચા સ્તરવઃ સમસ્તા મિષ્ટાન્ન મિચ્છન્તિ

મયા પ્રદત્તમ્ ॥ इदं मन्त्रं देवादिभ्यो न मम ॥ ४ ॥

પછી પિપીલિકા (કીડી) આદિની બલી નીચેના
મંત્ર ભણી ભૂમિપર મૂકવી.

पिपीलिका कीट पतङ्गकाद्या बुभुक्षिताः कर्म नियोग
बद्धाः ॥ प्रयान्तु ते तृप्तिं मिदं मयान्नं तेभ्योऽव सृष्टं सुखिनो
भवन्तु ॥ इदं मन्त्रं पिपीलिकादि कीट पतङ्गकेभ्यो न मम ॥

વાયસ શ્વાન પિપીલિકાદીની બલી બહાર નાખીને
હસ્ત મુખ પ્રક્ષાલન તથા પાદપ્રક્ષાલન કરવાં. તથા નેત્રો-
એ તથા કાંનોએ બલનો સ્પર્શ કરીને નીચેના મંત્રોથી
અગ્નિનું વિસર્જન અક્ષત નાખીને કરવું.

गच्छ गच्छ सुर श्रेष्ठ स्वस्थाने परमेश्वर ॥

यत्र ब्रह्मादयो देवा स्तत्र गच्छ हुताशन ॥ १ ॥

गच्छ त्वं भगवा नम्रिः स्वस्थानं कुण्ड मध्यतः ॥

हव्य मादाय देवेभ्यः शीघ्रं देहि प्रसीद मे ॥ २ ॥

એવી રીતે બોલીને અક્ષત નાખવા, પછી નીચે પ્ર-
માણે અર્પણ કર્મ કરવું.

अनेन वैश्व देवारव्येन कमर्णा भगवान् यज्ञं नारायणः
प्रियतां न मम ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

પછી પ્રાર્થના નીચે પ્રમાણે કરવી.

यस्य स्मृत्या च सामोक्त्या तपो यज्ञ क्रियादिषु ॥ न्यूनं

સંપૂર્ણતાં યાતિ સદ્યો વન્દે તમ ષ્યુતમ્ ॥ ૧ ॥ કાયે ન વા-
 ચામનસેન્દ્રિયૈર્વા બુદ્ધયાત્મના વા પ્રકૃતિ સ્વ ભાવાત્ ॥ ક-
 રોમિ યદ્ય ત્સકલં પરસ્મૈ નારાયણાયેતિ સમર્પયામિ ॥ ૨ ॥
 વિષ્ણવે નમઃ ૩ ॥

ધતિ વૈશ્વદેવ પ્રયોગ.

અથ ભોજન વિધિ.

ભો તે દીવસે આદ્યે ભોજન કરાવવું હોય તો તે-
 નો પ્રથમ સંકલ્પ કરવો.

અદ્યેત્યાદિ૦ શુભ પુણ્ય તિથૌ મમાત્મનઃ પુરાણોક્ત
 ફલ પ્રાપ્ત્યર્થે શ્રી અમુક દેવતા પ્રીત્યર્થે ચ. એકો વિષ્ણુ મ-
 હદ્રૂતં પૃથગ્ભૂતાન્યનેકશઃ ॥ ત્રીલ્લોકાન્ વ્યાપ્ય ભૂતાત્મા
 મુંક્તે વિશ્વ ભુગવ્યયઃ ॥ ૧ ॥ હરિર્દાતા હરિર્ભોક્તા હરિ
 રત્નં પ્રજાપતિઃ ॥ હરિર્વિષ્ણુ શરીરસ્તુ મુક્તે ભોજય તે હરિઃ
 ॥ ૨ ॥ અનેન બ્રાહ્મણ ભોજનેન શ્રી મહા વિષ્ણુઃ પ્રીયતાં
 ન મમ ॥ શ્રી કૃષ્ણાર્પણમસ્તુ ॥

ભો પિતૃનુ' આદ્યે ભોજન હોય તો નીચે પ્રમા-
 ને બોલવું.

પિતૃ સ્વરૂપી જનાર્દનઃ પ્રીયતાં ન મમ ॥

ને દેવીના હોય તે નીચે પ્રમાણે લખવું.

મહાકાલી મહા લક્ષ્મી મહા સરસ્વતી દેવતાઃ પ્રીયતાં
ન મમ ॥

ઇત્યાદિ કલ્પના કરવી.

ઇતિ બ્રાહ્મણ ભોજન વિધિ.

અથ સ્વભોજન પ્રયોગ.

પ્રથમ પાણીનું ગોલ મંડલ કરીને તેની ઉપર કાં-
સાનું અથવા પિત્તલનું અથવા પતરાડી સ્થાપન કરવી.
આપણે પાટલો નાખીને પૂર્વાભિમુખે અથવા દક્ષિણાભિ-
મુખે અથવા પશ્ચિમાભિમુખે બેસવું. પાત્રમાં પ્રથમ મી-
ઠું તથા ચટણી પાત્રના ઉપરના ભાગમાં તથા પીરસના-
રના જમણા હાથ તરફ પીરસવી. પછી પાત્રના ઉપરના
ભાગમાં શાક તથા ભાજી પીરસવાં. પાત્રના મધ્ય ભાગમાં
ભાત તથા ભાતની પાર્શ્વમાં પીરસનારના જમણા હાથ
તરફ રોટલી વા પકવાન પીરસવું, ને બીજી પાર્શ્વમાં
ધીની વાડકી તથા દુધનો વાડકો મૂકવો. પાત્રથી નીચે
પીરસનારના ડાબા હાથ તરફ દાલ, કઢી ઇત્યાદિ પીરસવાં.
મીઠું, દાલ, ધી, તેલ, મધ ઇત્યાદિ લેહ્ય તથા પાન ક-
રવાની વસ્તુ હાથોહાથ લેવી નહિ.

પાત્ર પીરસાયા પછી દેવનું ચરણામૃત નીચેના
મંત્રથી લેવું.

અકાલ મૃત્યુ હરણં સર્વ વ્યાધિ વિનાશનં ॥

વિષ્ણુ પાદોદકં તીર્થં જઠરે ધારયા મ્યહમ્ ॥ ૧ ॥

પછી ગાયત્રીમંત્રથી અન્નને પ્રોક્ષણ કરવું ને તેની ઉપર ઘેનુ મુદ્રા બતાવવી. પછી હાથમાં પાણી લઇને નીચેનો મંત્ર લખવો.

નૈવેદ્યં ગૃહ્યતાં દેવ ભક્તિં મે હ્યચલાં કુરુ ॥

ઈપ્સિતં મે વરં દેહિ પરત્ર સુખ માપ્નુહિ ॥ ૧ ॥

શ્રી ગોપાલ કૃષ્ણાય નમઃ નૈવેદ્યં સમર્પયામિ ॥

પછી પાંચ આસમુદ્રા બતાવવી.

પ્રાણાય નમઃ ॥ ૧ ॥ અપાનાય નમઃ ॥ ૨ ॥ વ્યાનાય

નમઃ ॥ ૩ ॥ ઉદાનાય નમઃ ॥ ૪ ॥ સમાનાય નમઃ ॥ ૫ ॥

પછી પાણી છોડવું.

નૈવેદ્યાન્તે આચમનીયં હસ્ત પ્રક્ષાલનં મુખ પ્રક્ષાલનં સ-
મર્પયામિ ॥

પછી પાત્રની ચારે તરફ પ્રદક્ષિણા ક્રમથી પા-
ણી ફેરવવું.

નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

પછી ભાતની વા રોટલીની ત્રણ બલી પૂર્વાથ વા
ઉત્તરાથ મૂકવી.

ચિત્રાય નમઃ ॥ ૧ ॥ ચિત્ર ગુપ્તાય નમઃ ॥ ૨ ॥ દિવા
ચરાય નમઃ ॥ ૩ ॥

પછી બલીની ઉપર પાણી મૂકીને આચમનનું પા-
ણી લેવું.

અન્નં ब्रह्म रसो विष्णु भोक्ता देवो महेश्वरः ॥

एवं ज्ञात्वा तु यो भुङ्क्ते सोऽन्न दोषैर्न लिप्यते ॥૧॥

આચમન કરીને પછી પાંચ ગ્રાસ નીચેના મંત્રોથી
ભાત તથા ધીનાજ લેવા.

प्राणाय नमः ॥ ૧ ॥ अपानाय नमः ॥ ૨ ॥ व्यानाय

नमः ॥ ૩ ॥ उदानाय नमः ॥ ૪ ॥ समानाय नमः ॥ ૫ ॥

પછી ડાબા હાથથી જમણા હાથના કાંડાપર પાણી
મૂકીને અનામીકાથી તથા મધ્યમાથી આંખોએ તથા કાં-
નોએ પાણીનો સ્પર્શ કરવો. શિખાની ગાંઠ છોડવી. તથા
જલપાત્ર જમણા હાથપર સ્થાપન કરીને યથાસ્થી લો-
જન કરવું. તેમાં પેહેલું કોમલ (ભાત) લોજન કરવું ત-
થા પછી પછ કોમલ લોજન કરવું. મધ્યમાં પેહેલું મ-
ધુર (મોદક) લોજન, પછી ખાડું તથા ખાડું, પછી તી-
ખું તથા કડવું (કારેલાં) લોજન કરવું. યથાસ્થી લોજન
કરીને એક ગ્રાસ માત્ર પાત્રમાં રહેવા દેવું તે બધું એક-
કું કરીને લોજન પાત્રથી વામ ભાગમાં પિતૃ તીર્થથી મૂ-
કીને આચમનનું પાણી લેવું તેમાંથી અર્ધું પીવું ને અર્ધું
ચેલી ઉચ્છિદ્ર બલી ઉપર પિતૃતીર્થથી છોડી દેવું. પછી
બહાર જઈને મુખ પ્રક્ષાલન સારી રીતે કરીને પછ

પણ સારીરીતે ધોવા. પછી શુદ્ધ પાણીથી બે આચ-
મન કરવાં. તથા આંખોએ પાણી છાંટવું, પછી તાંબૂલ
ભક્ષણ કરીને શતપદ્મગમન કરવું. તથા વામકુક્ષ સ્થાન કરવું.
ધૃતિ ભોજન વિધિ.

અથ જનોઘ પહેરવાની વિધિ.

પ્રથમ આચમન કરીને પ્રાણાયામ કરવું. પછી હા-
થમાં પાણી લઈને સંકલ્પ કરવો.

અથે સાદિ૦ ॥ મમ વૈશ્યત્વ સિદ્ધયર્થે નવીન યજ્ઞોપવીત
ધારણ મહં કરિષ્યે ॥

પછી જનોઘને દશા ગાયત્રીથી અભિમંત્રણ કરીને
સર્વતીર્થાત્મિકાદ્યાયઃ ॥ એ મંત્ર ત્રણ વખત લણીને પણ
અભિમંત્રણ કરવું. પછી

અચ્યુતાય નમઃ ૧ અનન્તાય નમઃ ૨ ગોવિન્દાય નમઃ ૩

એ ત્રણ મંત્રને ત્રણ ત્રણ વખત લણીને નવ તંતુ
માં નવ દેવતાનું સ્થાપન કરીને નીચેના મંત્રથી અંધિમાં
દેવતાઓનું પૂજન કરે.

અંધિ મધ્યે વિષ્ણુ બ્રહ્મ રુદ્રેભ્યો નમઃ સર્વોપચારાર્થે મં-
ધાક્ષત પુષ્પં સમર્પયામિ ॥

પછી જનોઘ સૂર્યને ખતાવીને નીચેના મંત્રથી જ-
નોઘ પહેરવું,

હપવીતં નવં સૂત્રં ત્રિગુણં ચ ષવિત્રકં ॥

સર્વ સત્કર્મ સિદ્ધ્યર્થ મુપવીત મહં દધે ॥ ૧ ॥

પછી જીનું કાઢી નાંખવું.

एता वदिन पर्यन्तं वैश्यत्वं धारितं मया ॥

जीर्णं क्वाचवत्परि क्यागो गच्छ सुत्रं यथा सुखं ॥ १ ॥

પછી હશ ગાયત્રી જપીને નીચે પ્રમાણે બોલીને
અર્પણ કરવું.

अनेन नव यज्ञोपवीत धारणाख्येन कर्मणा भववान्
वासुदेवः प्रीयतां न मम ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु

ધતિ નવીન યજ્ઞોપવીત ધારણ વિધિ.

અથ સાયં સંધ્યા વિધિ.

આ સાયંસંધ્યા બધી પ્રાતઃસંધ્યાવત્ જાણવી. આ-
ગળનો તથા પાછળનો સંકલ્પ તથા પ્રાણાયામ પછીનું
આચમન એ ત્રણ ફેરફારયુક્ત છે તે નીચે પ્રમાણે જાણવાં.
પ્રથમ સંકલ્પ.

अत्राद्य० मम सकलं दुरित निवृत्त्यर्थं सायं संध्यो पा-
सनं महं करिष्ये ॥

અથાચમનમ્ ॥

अग्नौ वेदमये नित्ये काम क्रीधादि नाशके ॥

जुहोमि दिनजं पापं सत्ये ज्योतिषि निश्चितम् ॥

पाछणतु अर्पण

अनेन सायं संध्याङ्ग भूत यथा शक्ति गायत्री जप
कृतेन श्री गोपीजनवल्लभ स्वरूपी सूर्य नारायणः प्रीयतां
न मम ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

धृति सायं संध्या विधि.

अथ शयन विधि.

अगस्ति माधव श्वैव मुचुकुन्दो महामुनिः ॥

कपिलो मुनि रास्तीकः पञ्चैते सुख शायिनः ॥ १ ॥

नर्मदायै नमः प्रात नर्मदायै नमो निशि ॥

नमोऽस्तु नर्मदे तुभ्यं त्राहिमां विष सर्पतः ॥ २ ॥

આ પુસ્તક મળવાનાં ઠેકાણાં.

ભરૂચ—વેજલપોર પ્રગટ કરનાર પાસેથી.

**ભરૂચ—નવાદેરા પાસે માસ્તર મોહનલાલ જગ
જીવન પાસેથી**

